

Verslag netwerkbijeenkomst 26 november

Thema

De thema van de derde netwerkbijeenkomst was 'Het aantonen van de pedagogische bekwaamheid van docenten in opleiding in tijden van COVID-19'. In eerste instantie stond het thema 'Onderzoek binnen het samen opleiden' op de agenda. Echter bleek er door corona een andere behoefte. Doordat er in het mbo nog steeds voor een groot deel online onderwijs verzorgd wordt, roept dit veel vragen op omtrent het aantonen van de pedagogische bekwaamheid van docenten in opleiding. Op verschillende niveaus binnen het samen opleiden speelt deze vraag. Wij horen docenten in opleiding hierover, krijgen vragen vanuit mbo-scholen die nog geen deel uitmaken van een partnerschap en (aspirant-)opleidingscholen. De online omgeving zorgt ervoor dat iedereen aan het zoeken is naar wat dit betekent voor de pedagogische bekwaamheid en op welke wijze deze het best passend aangetoond kan worden in een online lessituatie. De netwerkbijeenkomst heeft online plaatsgevonden. In drie uur tijd is er veel aan bod gekomen en uitgewisseld. Hier volgt een korte samenvatting van de inhoud van de bijeenkomst. Tijdens de netwerkbijeenkomst zijn er 14 mensen voor het eerst aanwezig. Tijdens deze bijeenkomst waren niet alleen de (aspirant) opleidingscholen aanwezig maar ook het overige netwerk gezien de actualiteit en urgentie van dit thema.

Het programma

- Schetsen van de actualiteit en knelpunten:
 - Mbo-instellingen geven zoveel mogelijk onderwijs op afstand en dit blijven ze komende tijd ook doen
 - Van studenten die op een mbo stage lopen wordt verwacht dat zij de lessen (deels) ook online gaan verzorgen.
 - Krijgt een student hiervoor voldoende bagage op hun opleiding?
 - Hoe kan een student de pedagogische bekwaamheid aantonen bij online onderwijs?
 - Hoe kan je dit als assessor beoordelen?
- Inventarisatie welke vragen er rondom dit thema spelen
- In subgroepen uiteen om meest gekozen vragen te bespreken

Inventarisatie welke vragen het meeste spelen rondom dit thema. De volgende top 3 vragen komen in de [Padlet](#) naar voren:

1. Door de online lessen en kleine klassen kunnen stagiaires en aankomende docenten moeilijker bepaalde competenties laten zien (klassenmanagement, pedagogisch, didactisch) Of de vaardigheden zijn mindere zichtbaar. **Hoe toon je dit aan** in bijvoorbeeld een portfolio?
2. **Klassenmanagement** tijdens het online lesgeven, wat verstaan we eronder? Wat moet een student op welk niveau laten zien?
3. **Groepsproces** Hoe kunnen starters, docenten in opleiding, hiermee oefenen online. Vaak zie je alleen maar icoontjes, zijn de studenten niet echt in beeld. (zou ik graag beleid op zien)

Oog houden voor studenten met problemen, hoe doe je dat digitaal. Geldt eigenlijk voor alle docenten.

De overgang van online naar live is groot als je niet genoeg hebt kunnen oefenen. Hoe kunnen wij daar bij helpen?

Vervolgens na het inventariseren van belangrijkste vragen die spelen rondom dit thema, zijn de deelnemers in subgroepen uiteen gegaan om over deze drie vragen het gesprek te voeren. De uitwerkingen en terugkoppeling per subgroep zijn hieronder te lezen.

Subgroep 1

- Het online lesgeven en het fysiek lesgeven zijn twee verschillende dingen. Je kunt aantonen dat je het een beheerst, maar dat zegt niets over of je het ander kunt
- Wanneer ben je nou bevoegd voor het hele palet aan onderwijsvormen? Is het niet altijd context gebonden geweest? Houden we ons niet voor de gek om te denken dat dat niet zo is? Waarbij je tijdens het stagelopen verschillende contexten te zien krijgt? Online/fysiek, maar ook wisselende contexten en sectoren. Wat moet hij precies laten zien om aan te tonen dat hij bevoegd is?
 - Professionele basis is dan nog belangrijker. “je hebt voldoende in je mars om dit in een andere context ook te kunnen”
- Bij een goede online les, met creatieve ideeën durf ik wel te zeggen dat diegene dat bij fysiek lesgeven ook kan. Je weet het nooit zeker, maar dat gevoel kreeg ik wel
- “onder de duim houden” hoe zie dat er online uit?
- Co-teaching bij het online lesgeven. We geven de student vooraf de opdracht om de pedagogische trigger voor te bereiden. Inzicht hebben in je eigen pedagogisch functioneren en daar beeld bij krijgen. Nu met onlinelesgeven lukt het vaker om co-teaching toe te passen. Daar geven we ook training in, dat gaat goed.
- Online biedt ook de mogelijkheid om gezichten heel goed te bekijken. Studenten zien ook niet of ze worden bekeken. Camera’s aan is dan wel een voorwaarde
- Veilig (klassen)klimaat? Hoe ziet dat er online uit, hoe kun je daar aandacht voor hebben?
- We hebben vooral beelden bij het niet-online lesgeven, daar hebben we routines in. Dan kunnen we ons zelf wel een voorstelling maken of de student dat kan of niet. Dat is lastiger in de online setting.
- Leg de focus niet alleen op het pedagogische component.
- Addendum voor lesgeven online beoordelen:
 - <https://www.hogeschoolrotterdam.nl/contentassets/6aefcb4a16594c5f86cb36a8b985bd1d/covid-19-addendum-n1-n4-najaar-2020.pdf>
 - <https://www.hogeschoolrotterdam.nl/contentassets/8469ab0ba371408fa3b4f943fe77419d/addendum-handleiding-niveau-1---suggesties-uitwerken-beroepstaken.pdf>
 - ➔ Deze achteraf delen aan de deelnemers + wellicht berichtje op platform en hier naar linken?
 - ➔ Suggestie: zou het niet mooi zijn om voorbeelden wat je wel kan doen in deze nieuwe situaties, dit breder te delen via de site van het platform?

Subgroep 2

Groepsprocessen:

- Moet bewust aandacht aan worden besteed. Sowieso in elke les moet dit terugkomen, en er moet tijd aan worden besteed.
- Er voor waken dat maar een paar aan het woord zijn
- Laten zien en horen dat je de studenten ziet
- Aandacht voor inchecken
- Het zou LIO-ers helpen om hen mee te nemen in online groepsdynamische oefeningen en om zo'n oefening altijd in hun lessen te doen.
- Het zou mooi zijn dat ze samen hiervoor een lijst maken en intervisie over hebben
- Contact is een belangrijk woord, docent en studenten: verhouding tussen groepsdynamiek en het online lesgeven. Zorg dat je bewust aandacht besteed aan de groepsprocessen.

Klassenmanagement:

- Helpend dat je als team dezelfde afspraken hanteert. Online is dat nog belangrijker, dat je je houdt aan de vaste afspraken.
- Hoe manage je dat er gehouden wordt aan de afspraken?
- In hoeverre kun je nog invloed hebben op de afspraken als ze in hun eigen huis zitten? Bijv. verbieden om te roken nu ze thuis zitten?
- Goede klassenmanagement geeft sociale veiligheid, sociale interactie
- Waar ligt de problematiek? Het gesprek begint binnen de partnerschappen: dit dialoog wordt nog niet gevoerd, welke handreikingen moeten we studenten hiervoor bieden?

Hoe toon je de competenties aan:

- Hoe toon je de PDG competenties aan? Welke kaders zijn daar voor aanwezig? Voor online lessen verschillen die enorm binnen de diverse instellingen.
- We zouden maatwerk moeten bieden richting de PDG student: waar loop je stage, wat is de context waarin je lesgeeft? Vervolgens welke competenties zien we als problematisch?
 - Welke randvoorwaarden zijn van invloed?
 - Wanneer zijn we tevreden?
 - Wat is het minimale wat we mogen eisen van een PDG student?
 - Hoe bewijs je jouw bekwaamheid in een online context?

Suggestie:

In het subgroepje is er ook gesproken over het onderzoek wat op de instelling van A.S. Toet is gehouden. A.S. Toet geeft aan dat het niet bekend is of dit onderzoek breder gedeeld mag worden. A.S. Toet gaat kijken of ze er punten uit kan halen die breder gedeeld mogen worden met het platform.

Subgroep 3

- De vraag die we hebben besproken is, wat is er nu anders dan eerder? Op zoek waar is het nu wezenlijk anders en wat vraagt dit echt anders aan vaardigheden in vergelijking tot fysiek lesgeven? Wat is de basis in iedere context? Waar kan je die transfer niet maken?
- We doen nog steeds hetzelfde met een ander middel, en op een ander manier en dat is nog steeds:
 - Contact maken met studenten door verschillende werkvormen zoals 1 op 1 of in breakout rooms
 - Didactiek is nu extra belangrijk de PDG moet afgestemd zijn en de lessen zo vormgeven dat we bewust tijd in ruimen om contact te maken tijdens de les, zoals een check-in moment inbouwen. Docenten zijn ook zoekende hierin, hoe kan je dit inbouwen en dat slim inrichten in een online les?
 - Verwachtingsmanagement daarvoor moet er aandacht zijn, met een duidelijke structuur en opbouw, dat is een onderdeel van didactiek

Een ander punt is, om op zoek te gaan naar creatieve werkvormen voor online lessen. Ga op een creatievere manier op zoek naar werkvormen, daarin zijn studenten wellicht nog beter dan docenten. Een suggestie is om bijvoorbeeld creatieve werkvormen die in online lessen toegepast kunnen worden breder te delen bijvoorbeeld middels het platform. Er is behoefte om een online plek hiervoor te creëren. De vraag: Welke voorbeelden zijn er die we kunnen gebruiken bij het begeleiden en beoordelen van studenten in deze tijd?

Een andere suggestie: onderzoek naar wat werkt met online lesgeven en wat niet? Er is meer onderzoek nodig naar wat is effectief voor een effectief leerrendement. Tip: de website van SURF biedt ook extra informatie hierover aan.

Subgroep 4

Hoe toon je de competenties aan:

- Vraag aan de studenten zelf, hoe denken zij dat ze de PDG competenties kunnen aantonen? De verantwoordelijkheid wordt gedragen aan beide kanten Kijk anders naar je onderwijs, zoek meer naar mogelijkheden dan naar wat niet lukt.
- Betreft het practoraat om daar onderzoeksvragen neer te leggen.
- Laat het huidige personeel ook mee professionaliseren en daarin te laten groeien. Het gaat niet alleen pdg'ers maar om het brede geheel. Iedereen is lerende en een lerende professional.

Werkopdracht oplossingsgericht werken:

Elke subgroep krijgt drie items uit de lijst met pedagogische bekwaamheidseisen en gaan hiervoor oplossingen bedenken. De vraag die elke subgroep mee krijgt is: *Welke mogelijkheden zien we om de specifieke pedagogische vaardigheden aan te tonen in een online setting?*

1. Groepsprocessen sturen en begeleiden

Algemeen: laten zien dat je bewust handelt. Als je de groep al kent (uit live situaties) is het makkelijker dan wanneer de groep nieuw is.

- Bij nieuwe groepen: aandacht voor groepsvorming, groep leren kennen. Activiteiten inzetten om met de groep te leren werken
- In groepjes werken, daar bij aansluiten
- Laten zien dat je actief en gericht didactiek inzet. Daarmee rekening houdend met de groep.
- Instructies zijn lastig: die kun je dan gericht klaar zetten en daar op sturen. Vertrouwen, autonomie en verantwoordelijkheid geven aan de groep
- Waarderen van inzet/opbrengsten

2. Vertrouwen kan wekken bij zijn leerlingen en een veilig pedagogisch klimaat scheppen

Algemeen: wat versta je onder veilig klimaat in een online. Wat zet je dan in? Hoe kom je erachter of je een veilig klimaat hebt gecreëerd.

- mentimeter gebruiken om in te checken
- gebruik van camera's
- CAR-model inzetten (Deci & Ryan). Wat is belangrijk bij pedagogisch handelen en hoe vertaal ik dat?
- Mogelijkheden naast 'standaard' les-situaties goed benutten: individueel begeleiden van studenten of kleine groepjes
- Ontmoet de studenten op andere momenten: bijvoorbeeld tijdens praktijklessen

3. Ruimte kan scheppen voor leren, inclusief het maken van vergissingen en fouten

Algemeen: dit is misschien niet anders dan live (net als de twee hierboven). Je zet alleen andere middelen in om hier ruimte aan te geven.

- Het geven van complimenten, uitdagen om zelf te gaan denken
- Aandacht aan geven aan het begin van de lessen.
- Slim en gericht inzetten van ondersteunende tools

4. Verwachtingen duidelijk kan maken en eisen stellen aan leerlingen.

- Camera's aan en microfoon uit
- Regels bespreekbaar maken
- Check je de verwachtingen van de student en jouw verwachtingen
- Hebben je teamleden dezelfde regels en normen & waarden?
- Consequent zijn in gedrag en opdrachten maken
- Doelen zichtbaar maken
- Grenzen aangeven

5. Het zelfvertrouwen van leerlingen kan stimuleren, hen kan aan motiveren. F. Oog heeft voor de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen en daar recht aan doet
- Leuke werkvormen
 - Zichtbaar zaken
 - Relatie onderbouwen en onderhouden
 - In contact met slb'er
 - Hoe kan je studenten motiveren?
 - Zichtbaar zijn voor de studenten, hoe doe je dat?
 - Studenten kennen, de namen staan onder de foto.
 - Veiligheid creëren in de online groep.
 - FFF
 - Compliment
 - Welzijn van studenten bespreken? (smileys in de chat, of vragenstellen) ALLEEN in het begin van de dag
 - Eerder aanwezig zijn.
6. Ontwikkelingsproblemen, gedragsproblemen en gedragsstoornissen kan signaleren en indien nodig met hulp van collega's oplossingen zoeken of doorverwijzen;
Kan ook aangetoond worden in de online setting. Mogelijke nieuwe/andere zaken die komen kijken bij het online lesgeven:
- Interessant is dat sommige studenten zich in de online omgeving anders gedragen, soms in positieve zin (bloeien op) soms zijn meer/andere gedragsproblemen zichtbaar.
 - Wat zegt de thuissituatie je? Krijg je mogelijk meer zicht op door online onderwijs.
 - Online onderwijs maakt het contact soms juist ook laagdrempeliger.
 - Online zie je minder lichaamshouding: hoe gaat de student daarmee om?
 - Hoe ga je om met de online afleiding (gamen, whatsapp, etc.) van de leerlingen.
 - Hoe ga je om met ouders of anderen in de thuissetting van leerlingen?
 - Hoe ga je ermee om dat je signalen niet kunt oppikken? Vraag je ernaar bij leerlingen of studenten? Welke andere manieren heb je daarvoor?
7. Zijn onderwijs en zijn pedagogische omgang met zijn leerlingen kan uitleggen en verantwoorden;
Kan middels verantwoording bij een ingeleverde/ingestuurde lesactiviteit zijn, vraagt in verantwoording mogelijk andere aspecten dan bij alleen live onderwijs:
- Welke didactische keuze maak je om juist meer ruimte te creëren voor de pedagogische relatie?
 - Welke ruimte creëer je voor pedagogische en sociale activiteiten buiten of binnen een onderwijsactiviteit?
 - Op welke wijze creëer je ook in de online onderwijsomgeving regels/afspraken? Hoe ga je daarmee om?

Kan ook in een gesprek met een werkplekbegeleider of in professionalisering met collega's/medestudenten. Ook dat is bewijsmateriaal.

8. Zijn pedagogisch handelen kan afstemmen met ouders en anderen die vanuit hun professionele verantwoordelijkheid bij de leerling betrokken zijn;
 - Ouders online meenemen en ook de assessor meenemen (opname maken met toestemming van de ouders). Dat is mogelijk nog makkelijker dan in de klas toestemming krijgen.
9. In staat tot kritische reflectie op zichzelf in pedagogische relatie;
 - Algemeen: je kunt het door filmen of als aantekening zichtbaar te maken. Maar dan blijven we wel in het oude denken ;-). Kritische zelfreflectie op postit of padlet zijn feitelijk hetzelfde
 - We betrekken studenten in de reflectie en dat kun je zichtbaar maken door te laten doen 'hoe je dat doet. Daarbij speelt wel hoe digitaal vaardig je bent.
Reflectie blijft toch vooral een papieren document. Welke instrumenten kun je daarvoor inzetten? In de klas bij een 'gewoon assessment' worden de geeltjes veelvuldig gebruikt. Online is het vooral Mentimeter (dus eigenlijk niet zo heel anders).
10. Zijn eigen grenzen kan bewaken;
 - Eigen grenzen bewaken is wel nieuw, maar dan wel vanuit het pedagogisch handelen. Didactisch handelen: hoe ver ga je om studenten bij de les te betrekken. De manier van aantonen is niet wezenlijk ander. De werkwijze is wel nieuw (of we zitten in een loop qua denken?). Het zijn eigenlijk de dingen die je buiten de les doet. Het staat los van het digitaal onderwijs (het zijn dezelfde dingen als klassikale lessen).
 - Eigen grenzen stellen zijn in een fysieke les en een online les wel anders. Maar wat het verschil is, is eigenlijk niet heel zo duidelijk aan te geven.

Een vraag zou kunnen zijn: face-to-face kun je meer zien (je ziet het gedrag van studenten), online veel minder (studenten kunnen muten of de camera/geluid uitzetten). Voorbeeld: hoe kun je agressie in de klas aantonen? Suggestie: inzetten van acteurs (simulatie). Dat wordt als een mooi idee omarmd en is ook voor het eerste punt te gebruiken. Maar 'echte' ouders daarvoor gebruiken heeft nadrukkelijk de voorkeur. Iemand van deze groep heeft er ervaring mee om het in te zetten bij bedrijven. Bedrijven willen daar soms graag aan meewerken. Vraag ter verduidelijking: dus stage (bedrijfsleven) betrekken bij deze die onderwerpen (punten)? Antwoord: Zeker. Het werkveld betrekken is heel waardevol en wil daar zelf ongetwijfeld ook heel graag betrokken zijn. Denk aan de kinderopvang. Daar mag je wel in grote(re) groepen werken. Maar de RIVM richtlijnen gelden natuurlijk wel (je komt niet zomaar ergens binnen). Misschien is uitwisselingen tussen verschillende type onderwijs mogelijk (VO – MBO) op goed alternatief.

Online lesgeven vraagt pedagogisch andere vaardigheden. Een goede online les geef je niet zomaar. En win-win voor de toekomst, vraagt veel nadenken en afstemming met het Hbo: is het iets extra's of wordt het een apart vak? Algemeen wordt verwacht dat het nieuwe (online) onderwijs ook in de toekomst een plek krijgt.

Sommige studenten vinden online les heel prettig en sommige lesonderdelen lenen zich heel goed voor online lessen. De digitale pedagogiek moet echt wel aandacht krijgen en toekomstbestendig worden gemaakt. Het 'aantonen' is daarbij een aandachtspunt. Een veilig leef en leerklimaat blijft een thema, maar dat geldt ook het aantonen in een assessment is face-to-face (dus in de klas). De didactisch aanpak kan gemakkelijker online aangetoond worden. Dat is anders bij het pedagogisch handelen. Dus een uitbreiding op de lerarenopleiding (net als de vorm van hybride onderwijs).

Afsluiting

Bedankt voor de actieve bijdrage tijdens deze netwerkbijeenkomst. Voor volgend jaar staan er nieuwe netwerkbijeenkomsten op de agenda. Er gaat een netwerkbijeenkomst plaats vinden over inductie en onderzoek. Mocht je nog nieuwe ideeën hebben over onderwerpen die spelen, dan horen wij dit graag. Ideeën kunnen gemaild worden naar: platformsamenoeliden@mboraad.nl